

Studiehandledning

Reflektionsledarutbildning inom projektet ArbetSam

Kursansvariga:
Mia Hertin
Kerstin Lahti
Marie Söderström

Innehållsförteckning

Bakgrund till projektet ArbetSam	3
Utbildningens syfte	4
Utbildningens mål	4
Utbildningens upplägg	4
Litteratur	5
Kontaktuppgifter till kursansvariga	5
Bilaga 1	6
Bilaga 2	10

Bakgrund till projektet ArbetSam

ArbetSam startade 1 februari 2011 och pågår till 30 juni 2013. Projektet finansieras av Europeiska Socialfonden och projektägare är Lidingö stad som i samarbete med Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum driver projektet. Cirka 75 arbetsplatser i kommuner, stadsdelar och privata vårdföretag i Stockholms län deltar i projektet.

ArbetSam syftar till att stödja medarbetare inom äldreomsorgen att utveckla yrkeskompetensen för att stärka deras ställning på arbetsmarknaden. Projektet ska ta fram metoder för lärande och språkutvecklande arbetsplatser. Projektet ArbetSam bygger vidare på resultat och erfarenheter från tidigare projekt och då särskilt SpråkSam, som tog fram och prövade olika modeller/metoder för en språkutvecklande miljö, samt APU-projektet (Arbetet - platsen för utveckling) där stödformer för ett arbetsplatslärande utvecklades och prövades.

Projektets primära målgrupp är deltagare i undervisning och deras chefer. De cirka 650 medarbetare som studerar är anställda med mindre än 900 gymnasiepoäng i omvårdnadsprogrammet. Utbildningen genomförs av vård- och språklärare från vuxenutbildningen.

Utbildningens innehåll bygger dels på arbetsplatsernas och individernas behov, dels på kurser i den nya gymnasieskolans Vård- och omsorgsprogram samt sfi och svenska som andraspråk. Arbetsplatsernas och individernas mål i utbildningen utformas i dialog mellan chef, deltagare och lärare.

För att stärka det organisatoriska lärandet utbildar projektet resurspersoner på arbetsplatserna utifrån lokala behov. Reflektion, handledning/väglärdning, dokumentation och språkutveckling är några områden som är aktuella. Cheferna på de 75 arbetsplatserna engageras och stöts av projektet i form av bland annat nätverk och konsultinsatser.

Mål utifrån ArbetSams målkatalog

Övergripande mål på pedagogisk nivå

Strävans- och uppnådda mål

- utbildning för reflektionsledare har genomförts och reflektionsledare har utvecklat sin roll och sina arbetsmetoder

Övergripande mål på organisationsnivå

- medverka till att arbetsplatserna utvecklar och använder hållbara strukturer, arbetssätt och modeller som ökar medvetenheten och förutsättningarna för att förbättra arbetsplatsens kommunikation

Strävans- och uppnådda mål

- alla arbetsplatser använder utvecklade arbetsmetoder och modeller för arbetsplatslärande, exempelvis reflektion och pedagogiska team

Utbildningens syfte

Syftet med utbildningen är att den studerande ska utveckla kunskaper och färdigheter i att leda reflektionssamtal med kollegor och elever inom vård och omsorgsarbete.

Utbildningens mål

Mål för utbildning är att:

- kunna tillämpa och ha en förståelse om reflektionsprocessens olika faser
- kunna planera, genomföra och utvärdera reflektionssamtal
- utveckla kunskaper om kommunikationens betydelse i vård och omsorgsarbetet
- utveckla personlig kompetens och förhållningssätt i rollen som reflektionsledare

Innehåll

- reflektionsprocessen
- reflektionens betydelse för lärande
- att leda reflekterande samtal, reflektionsledarrollen
- självkännedom
- gruppers utveckling
- kommunikationens betydelse för mötet mellan omsorgstagare, närstående och personal
- Samtalsfärdigheter
- Kunskap och kompetens inom vård och omsorg
- Värdegrundsarbete inom äldreomsorg
- Kvalitetsarbete för att utveckla och bibehålla värdegrundsarbete
- Handledning; att handleda kollegor och/eller elever i vård och omsorgsarbetet

Utbildningens upplägg

Arbetssätt/studieformer

Undervisningen kommer att utgå från de studerandes tidigare kunskaper och erfarenheter inom verksamhetsområdet. Under träffarna kommer föreläsningar varvas med diskussioner i mindre grupper, reflektionssamtal samt praktiskt träning i att leda samtal.

Uppgifter

Studieuppgifter kommer att delas ut under kursträffarna. Dessa mejlas in till respektive kursansvarig/grupp.

Grupp 1: marie.hertin@aldrecentrum.se

Grupp 2: kerstin.lahti@aldrecentrum.se

Grupp 3: marie.soderstrom@lidingo.se

Intyg och Betyg

För att få intyg för utbildningen och betyg i kursen vårdpedagogik och handledningen krävs:

- 80 procents närvaro under utbildningen
- Skriftliga studieuppgifter ska ha lämnats in till kursansvariga
- Den studerande har genomfört reflekterande samtal på arbetsplats

Se bilaga 1, Ämne - pedagogik i vård och omsorg.

Frånvaro

Frånvaro meddelas till Kerstin Lahti.

Telefon: 0700-891016

Mejladress: kerstin.lahti@aldrecentrum.se

Litteratur

Bergman, S., & Blomqvist, C. (2004). *Uppskattande samtalskonst – om att skapa möjligheter i samtalets värld*. Stockholm: Mareld.

Jansson, G. (2011). *Att sätta ord på vårdarbetarens yrkeskompetens*. Rapport/stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum. 2011:7 ISSN 1401-5129.

Artiklar tillkommer och delas ut under utbildningen.

Kontaktuppgifter till kursansvariga

Marie Hertin

marie.hertin@aldrecentrum.se

mobilnr: 070 - 656 61 74

Kerstin Lahti

kerstin.lahti@aldrecentrum.se

Mobilnr: 0700 – 89 10 16

Marie Söderström

marie.soderstrom@lidingo.se

Mobilnr: 0730 – 79 00 13

Ämne - Pedagogik i vård och omsorg

Ämnet pedagogik i vård och omsorg har sin vetenskapliga grund i pedagogik, vårdvetenskap, psykologi och sociologi. Ämnet behandlar socialpedagogiska och pedagogiska frågor inom hälso- och sjukvård och socialtjänst samt mötet och relationen mellan patienter och brukare och personal.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet pedagogik i vård och omsorg ska syfta till att eleverna utvecklar pedagogisk och kommunikativ förmåga. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förmåga att avgöra vilken vägledning som krävs i olika vård- och omsorgssituationer inom socialtjänstens olika verksamhetsområden samt inom hälso- och sjukvård.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar kunskaper om hur människan samspelar med sin omgivning. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar intresse för hur andra tänker och hur olika levnadsvillkor påverkar möjligheterna till utveckling och aktivt deltagande i samhällslivet. Dessutom ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om människors interaktion och socialisation samt om handledningens betydelse.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att medverka och använda sina kunskaper i olika situationer. Genom medverkan i olika verksamheter ska eleverna ges möjlighet till inblick i och erfarenhet av olika sociala och pedagogiska sammanhang. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att reflektera över och diskutera egna och andras handlingar och attityder. Genom undervisningen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla förmåga att utifrån ett kritiskt förhållningssätt söka och inhämta information samt hantera, värdera och använda den. Att använda it för information, dokumentation och kommunikation inom verksamheten ska också ingå i undervisningen.

Undervisningen i ämnet pedagogik i vård och omsorg ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om utanförskapets orsaker och konsekvenser.
2. Kunskaper om socialpedagogiska insatser, arbetssätt och metoder.
3. Kunskaper om vad som påverkar relationen mellan patienter och brukare och personal.
4. Kunskaper om handledning och dess kunskapsutvecklande process inom vård och omsorg.
5. Kunskaper om relevanta begrepp och teorier.
6. Förmåga att planera och genomföra uppgifter inom området.
7. Förmåga att kommunicera med andra utifrån deras förutsättningar samt att uppfatta och tolka vilka behov patienter och brukare, närstående och personal har.
8. Förmåga att utvärdera och dokumentera sitt arbete och resultat.
9. Kunskaper om kvalitetsarbetets betydelse inom vård och omsorg.

Kurser i ämnet

- Socialpedagogik, 100 poäng.
- Vårdpedagogik och handledning, 100 poäng.

Vårdpedagogik och handledning, 100 poäng

Kurskod: PEAVÅD0

Kursen vårdpedagogik och handledning omfattar punkterna 3—9 under rubriken Ämnets syfte.

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Hur samtalssituationer påverkas av patienter och brukare, vårdpersonal och omgivningen.
- Kunskap och kompetens inom vård och omsorg.
- Handledningsprocessens olika delar: inventering, planering, genomförande och utvärdering.
- Rollen som pedagog och handledare.
- Innebörden av olika begrepp och teorier inom området pedagogik, kommunikation, handledning och samtalsmetodik. Olika former av handledning.
- Pedagogiska metoder vid handledning.
- Handledningsuppgifter, till exempel hjälp med motivationsarbete.
- Lärande- och bedömningssamtal.
- Kommunikationens betydelse för mötet mellan patienter och brukare och personal.
- Avsikter med och utförande av kvalitetsarbete inom vård och omsorg.

Kunskapskrav

Betyget E

Eleven diskuterar **översiktligt** hur en samtalssituation påverkas av patienten och brukaren, vårdpersonalen och omgivningen. Dessutom beskriver eleven **översiktligt** den pedagogiska funktion som personal har och hur den kan utvecklas. Eleven beskriver också **översiktligt** handledningsprocessens olika delar, rollen som pedagog och handledare samt det handledande samtalets betydelse i vård- och omsorgssituationer. I beskrivningarna använder eleven **med viss säkerhet** begrepp som är relevanta i sammanhanget samt redogör **översiktligt** för de bakomliggande pedagogiska teorierna. Dessutom ger eleven **några** exempel på pedagogiska metoder.

Eleven planerar och genomför, **i samråd** med handledare, handledningsuppgifter utifrån syfte och mål. I arbetet interagerar och kommunicerar eleven **med viss säkerhet** med andra utifrån individens förutsättningar och behov samt utifrån uppgiftens syfte och mål. Dessutom skapar eleven **i samråd** med handledare möjligheter för människor att delta i olika situationer. När uppgiften är genomförd utvärderar eleven sitt arbete och resultat med **enkla** omdömen utifrån syfte och uppsatta mål. Dessutom gör eleven en **enkel** dokumentation av sitt arbete.

Eleven redogör **översiktligt** för kvalitetsarbetets betydelse för personal, patienter och brukare.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med viss säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.

Betyget D

Betyget D innebär att kunskapskraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Betyget C

Eleven diskuterar **utförligt** hur en samtalssituation påverkas av patienten och brukaren, vårdpersonalen och omgivningen. Dessutom beskriver eleven **utförligt** den pedagogiska funktion som personal har och hur den kan utvecklas. Eleven beskriver också **utförligt** handledningsprocessens olika delar, rollen som pedagog och handledare samt det handledande samtalets betydelse i vård- och omsorgssituationer. I beskrivningarna använder eleven **med viss säkerhet** begrepp som är relevanta i sammanhanget samt redogör **utförligt** för de bakomliggande pedagogiska teorierna. Dessutom ger eleven **några** exempel på pedagogiska metoder.

Eleven planerar och genomför, **efter samråd** med handledare, handledningsuppgifter utifrån syfte och mål. I arbetet interagerar och kommunicerar eleven **med viss säkerhet** med andra utifrån individens förutsättningar och behov samt utifrån uppgiftens syfte och mål. Dessutom skapar eleven **efter samråd** med handledare möjligheter för människor att delta i olika situationer. När uppgiften är genomförd utvärderar eleven sitt arbete och resultat med **nyanserade** omdömen utifrån syfte och uppsatta mål. Dessutom gör eleven en **noggrann** dokumentation av sitt arbete.

Eleven redogör **utförligt** för kvalitetsarbetets betydelse för personal, patienter och brukare.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med viss säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.

Betyget B

Betyget B innebär att kunskapskraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Betyget A

Eleven diskuterar **utförligt och nyanserat** hur en samtalssituation påverkas av patienten och brukaren, vårdpersonalen och omgivningen. Dessutom beskriver eleven **utförligt och nyanserat** den pedagogiska funktion som personal har och hur den kan utvecklas. Eleven beskriver också **utförligt och nyanserat** handledningsprocessens olika delar, rollen som pedagog och handledare samt det handledande samtalets betydelse i vård- och omsorgssituationer. I beskrivningarna använder eleven **med säkerhet** begrepp som är relevanta i sammanhanget samt redogör **utförligt och nyanserat** för de bakomliggande pedagogiska teorierna. Dessutom ger eleven **flera** exempel på pedagogiska metoder.

Eleven planerar och genomför, **efter samråd** med handledare, handledningsuppgifter utifrån syfte och mål **samt anpassar vid behov uppgifterna till ändrade förutsättningar**. I arbetet interagerar och kommunicerar eleven **med säkerhet** med andra utifrån individens förutsättningar och behov samt utifrån uppgiftens syfte och mål. Dessutom skapar eleven **efter samråd** med handledare möjligheter för människor att delta i olika situationer. När uppgiften är genomförd utvärderar eleven sitt arbete och resultat **med nyanserade** omdömen utifrån syfte och uppsatta mål **samt ger förslag på hur arbetet kan förbättras**. Dessutom gör eleven en **noggrann och utförlig** dokumentation av sitt arbete.

Eleven redogör **utförligt och nyanserat** för kvalitetsarbetets betydelse för personal, patienter och brukare.

När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han **med säkerhet** den egna förmågan och situationens krav.

(Hämtat från, http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/gymnasieutbildning/amnes-och-laroplaner/amnesplaner-och-kurser-for-gymnasieskolan-2011/)

Dag 1

Introduktion av utbildning, projektet ArbetSam och reflektion

TID	ÄMNE	METOD	ANTECKNINGAR
09:00- 10:00	Välkomna Information om dagen Lära-känna varandra	Övning	
10:00- 10:20	Paus		
10:20 -12:00	Information om utbildningen och projektet Reflektion, reflektionsprocessen	Föreläsning Reflektionsövningar	
12:00-13:00	Lunch		
13:00-14:30	Forts. från fm Rollen som reflektionsledare Att planera, genomföra och utvärdera reflektionssamtal	Föreläsning Smågruppsdiskussioner Reflektionsövningar	
14:30-14:50	Paus		
14:50-15:45	Reflektionens betydelse för lärandet Pedagogik, reflektion, handledning	Föreläsning Smågruppsdiskussioner	
15:45-16:00	Avslutning		

Dag 2

Självkännedom

TID	ÄMNE	METOD	ANTECKNINGAR
09:00-09:10	Presentation av dagen Återkoppling från dag 1		
09:10-10:00	Spegling	Gruppövning	
10:00-10:20	Paus		
10:20-11:30	Självkännedom	Föreläsning, DISC-profiler Test inkl. resultat kombinationer	
11:30-12:00	Självkännedom	Övning, känna igen profiler Gruppövning	
12:00-13:00	Lunch		
13:00-14:00	Samtalsmodell Dokumentation	Reflekterande samtal Gruppövning	
14:00-14:45	Självkännedom	Johari fönster	
14:45-15:05	Paus		
15:05-15:45	Självkännedom	Reflekterande samtal Gruppövning	
15:45-16:00	Avslutning	Kort spegling av dagen	

Dag 3

Kompetens och kommunikation inom omsorg

TID	ÄMNE	METOD	ANTECKNINGAR
09:00- 09:15	Återkoppling från dag 2	Information om dagen Reflektioner från förra träffen	
09:15-10:00	Kunskap och kompetens inom vård och omsorg Arbetsplatslärande	Föreläsning med diskussionsfrågor Grupparbete, fem grupper	
10:00-10:20	Paus		
10:20-11:00	Kommunikationens betydelse för mötet mellan omsorgstagare och personal	Föreläsning Reflektionsövningar Grupparbete om tre i varje	
11:10-12:30	Kommunikation med omsorgstagare och/eller närstående	Reflektionssamtal Introduktion modell 2	
12:30-13:30	Lunch		
13:30-14:30	Samtalsfärdigheter Att leda samtal i grupp	Föreläsning Reflektionsövningar	
14:30-14:50	Paus		
14:50-15:45	Samtalsfärdigheter Att leda samtal i grupp	Reflektionssamtal	
15:45-16:00	Avslutning, studieuppgift		

Dag 4

En grupps utveckling

TID	ÄMNE	METOD	ANTECKNINGAR
09.00-09:10	Återkoppling från dag 3		
09:10-09:50	En grupps utveckling	Föreläsning FIRO	
09:50-10:15	Case – fokus på sakfråga	Helgrupp/bikupor	
10:15-10:35	Paus		
10:45-11:45	En grupps utveckling	Reflekterande samtal	Någon i gruppen leder samtalet
11:45-12:45	Lunch		
13:00-13:45	En grupps utveckling	Gruppövning Sjönöd	
14:00-14:30	En grupps utveckling	Redovisning av övningen	
14:30-14:45	Paus		
14:45-15:45	En grupps utveckling	Reflekterande samtal	Någon i gruppen leder samtalet
15:45-16:00	Avslutning		

Dag 5

Värdegrundsarbete och kvalitetsarbete

TID	ÄMNE	METOD	ANTECKNINGAR
09:00- 09:20	Information om dagen och närvaroredovisning		
09:20-10:00	Ledningssystem för kvalitetsarbete	Föreläsning	
10:00-10:20	Paus		
10:20 – 11:00	Värdegrundsarbete inom äldreomsorgen	Föreläsning	
11:15-12:30	Reflektion	Reflektionssamtal	
12:30-13:30	Lunch		
13:30-13:50	KASAM	Föreläsning	
13:50 -14:30	KASAM – att skapa känsla av sammanhang för deltagarna i reflektionsgruppen	Grupparbete	
14:30-14:50	Paus		
14:50-15:45	Reflektion	Reflektionssamtal	
15:45-16:00	Avslutning		

Dag 6

Rollen som reflektionsledare och etiskt förhållningssätt

TID	ÄMNE	METOD	ANTECKNINGAR
09:00-09:15	Information om dagen. Uppföljning av närvaroredovisning		
09:15-10:00	Rollen som reflektionsledare Etiskt förhållningssätt gentemot gruppen	Föreläsning	
10:00-10:20	Paus		
10:20-11:00	Lagstiftning som berör verksamheten	Föreläsning	
11:10-12:15	Reflektion	Reflektionssamtal	
12:15-13:15	Lunch		
13:15-14:30	Samtalsteknik	Föreläsning Gruppövning	
14:30-14:50	Paus		
14:50-15:45	Reflektion	Reflektionssamtal	
15:45-16:00	Avslutning		

Dag 7

Rollen som reflektionsledare och etiskt förhållningssätt

TID	ÄMNE	METOD	ANTECKNINGAR
09:00-09:15	Återkoppling från dag 6	Information om dagen Reflektioner från förra träffen	
09:15-10:00	Rollen som pedagog och handledare. Pedagogiska metoder vid handledning - att stödja kollegor och/eller elever med uppgifter, till exempel hjälp med motivationsarbete.		
10:00-10:20	Paus		
10:20-10:50	Forts Rollen som pedagog och handledare. Pedagogiska metoder vid handledning - att stödja kollegor och/eller elever med uppgifter, till exempel hjälp med motivationsarbete.	Föreläsning gruppdiskussion	
11:00-12:00	Reflektion	Reflektionssamtal	
12:00-13:00	Lunch		
13:00-14:30	Reflektion	Reflektionssamtal	
14:30-14:50	Paus		
14:50-16:00	Hösten 2012 Avslutning		